

Utvidelse av Iveland kraftverk

Vegetasjon, naturtyper, fugl

Asbjørn Lie
Agder naturmuseum og botaniske hage
Desember 2006

Forord

Agder naturmuseum og botanisk hage har på oppdrag av Agder Energi Produksjon undersøkt biologisk mangfold med vekt på vegetasjon og fugl i forbindelse med en utvidelse av Iveland kraftverk. Vår kontaktpersoner hos Agder Energi Produksjon har vært Svein Haugland og Martin Lysne. Konsulent Asbjørn Lie har stått for den praktiske gjennomføringen av oppdraget. Førstekonservator Per Arvid Åsen og førstekonservator og Roar Solheim har stått faglig ansvarlig for henholdsvis botanikk og zoologi. Vi takker med dette for et hyggelig samarbeid underveis.

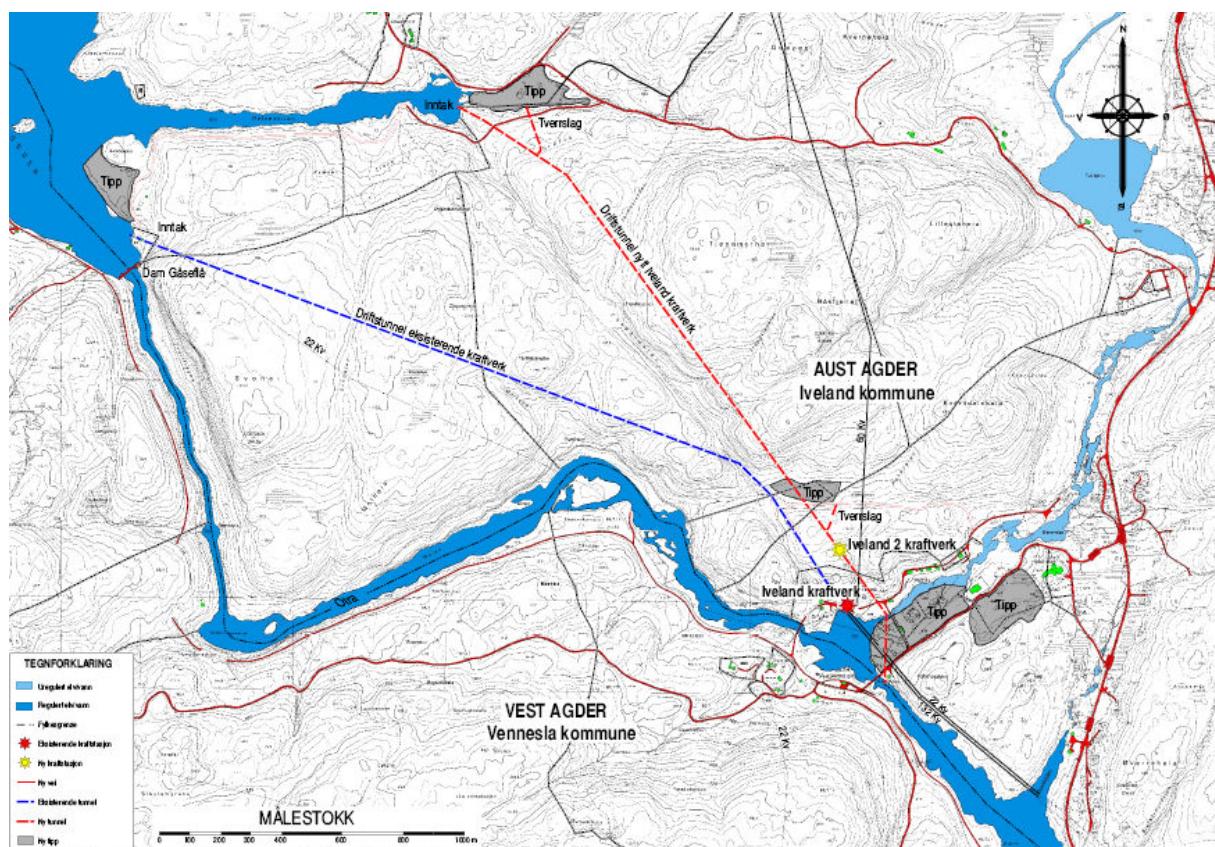
Med vennlig hilsen

Per Arvid Åsen
Førstekonservator

Asbjørn Lie
Konsulent

1. Innledning

Iveland kraftverk ligger i Iveland kommune, Aust-Agder fylke nær grensen til Vennesla kommune i Vest-Agder fylke. Eksisterende driftstunnelen til kraftverket kommer fra Gåseflådammen like nordenfor. Utvidelsen av kraftverket innebærer en ny driftstunnel med inntak i Dalanekilen like nedenfor kulturlandskapet ved gården Dalane. Det er foreslått ulike alternativer til tippområder. Ved Dalanekilen er det foreslått en tipp ved eksisterende inntak, ytterst på neset i bukt innenfor eksisterende fylling. Her ligger det en privat hytte. Det skal bygges en anleggsvei inn til inntaket i Gåseflådammen. Denne er planlagt på nordsida av Dalanekilen med bro over mot inntaksområdet ytterst i kilen. Alternative tippområder er foreslått i indre del av Dalanekilen, innenfor det nye inntak i tillegg til et myr-, fuktskogområde i Frøysådalsteane. Ved tverrslaget til den nye tunnelen like nord for kraftverket er det foreslått en større tippområde som omfatter Moltekjerret og Foskardalen strekker seg i nordvestover fra det planlagte tverrslaget. Like vest for dette området er det foreslått en større tipp i mellom eksisterende anleggsvei langs og det gamle elveløpet til Otra. Det er også foreslått to tippområder mellom Skaiå skule og Iveland kraftverk. Et tippområde i et variert myrområde like sørvest for Skaiå skule, og et område fra gjenvinningssentralen ut mot Tveitåna og der denne treffer Otra nedenfor Iveland kraftverk. Mellom veien inn mot kraftverket og Otra er det et gammelt grustak. Resten av dette området består av myr, fuktskog og skrinn furuskog.

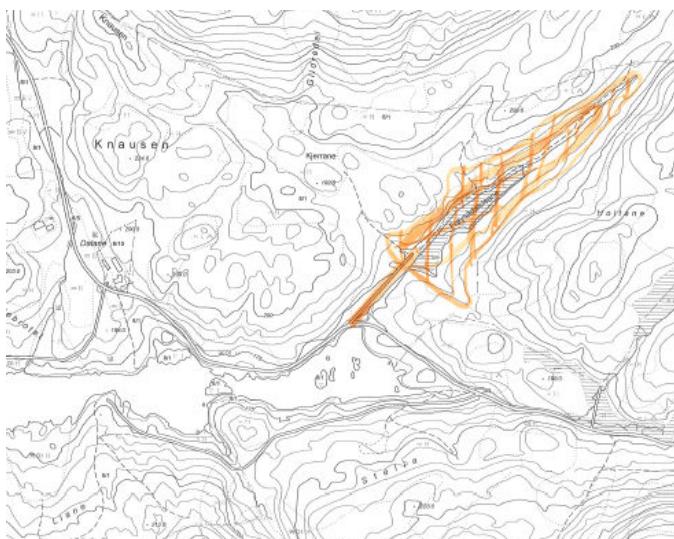

Kart 1 Oversikt over de tekniske inngrepene i forbindelse utvidelsen av Iveland kraftverk. I tillegg til de markerte tippområdene er det vurdert to nye tippområder. Et like nord for tippen innerst i Dalanekilen (Frøysådalsteane) og et tippområde langs bredden av det gamle elveleiet like nordvest for Iveland kraftverk (se detaljkart nedenfor). Det er også foreslått et tippområde i Foskardalen.

1.1 Områdebeskrivelser

1.1.1 Frøysådalsteane

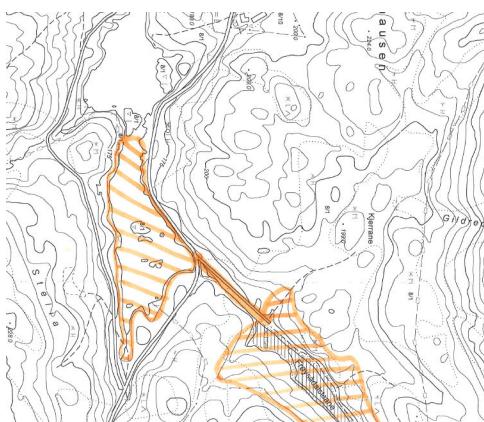
Liten dal som strekker seg i nordøst inn fra indre del av Dalanekilen. Det går en skogsbilsvei som fortsetter i traktorvei. Vegetasjonen nede i dalen er dominert av en blåtoppdominert fuktskog med furu og bjørk som gradvis går over i rein granskog. Det drives aktivt skogbruk bla annet med en større hogstflate (gran) mot Holtane. Granskogen ned i dalbunnen er forholdsvis ung og lite sjiktet.

Kart 2 Frøysådalsteane, foreslått tippområde.

1.1.2 Indre del av Dalanekilen

Dalanekilen er en langstrakt bukt av reguleringsmagasinet i Gåseflådammen, og er en forholdsvis nydannet naturtype. Vannvegetasjonen er typisk for landsdelen med litt sumpvegetasjon dominert av flaskestarr, men også litt trådstarr, bukkeblad, myrhatt, mjølkerot. I kilen nedenfor gården finns det noen store flytetorver bl.a med mye sivblom, hvitmyrak i et dekke av torvemoser. Av flytebladsplanter litt gul nøkkorose og flotgras. Det fantes moderate mengder med krypsiv. Ved besøkt tidlig i august ble det registrert mye dagsommerfugl i veikantene med blant annet mye blåknapp. Av lett kjennelige arter forekom sitronsommerfugl, keiserkåpe, dagpåfugløy, neslesommerfugl og sørgekåpe.

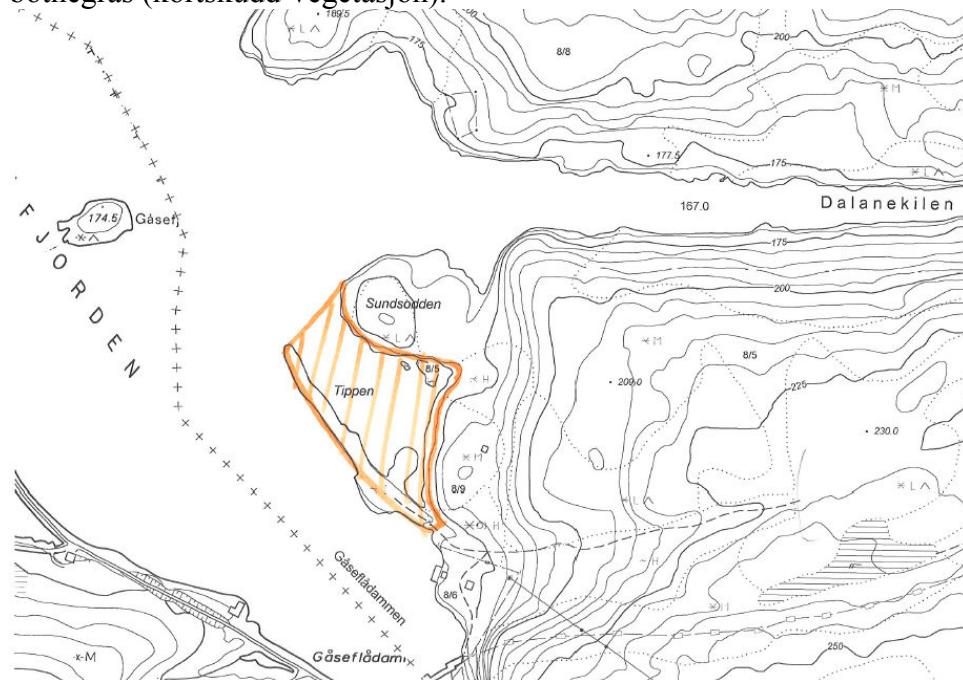

Kart 3 Foreslalte tippområder innerst i Dalanekilen.

1.1.3 Tippen ved Sundsodden

Tippen er en langstrakt fylling av masse fra driftstunnelen til Iveland kraftverk. Den er nå vokst til med furu og litt bjørk og selje. Røsslyng er dominerende i feltsjiktet.

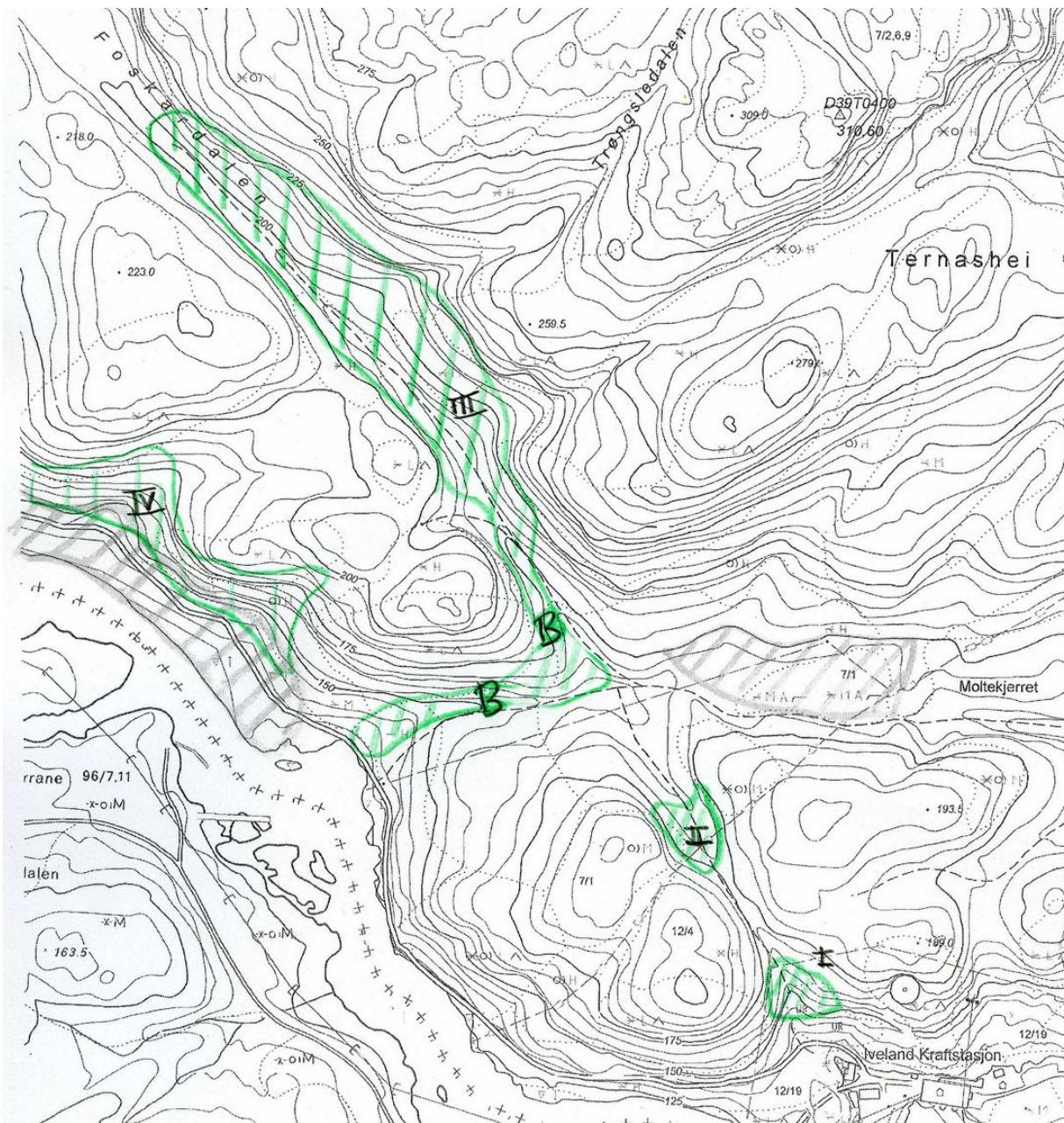
Vegetasjonstypen er svært tørr. Det vokste litt nikkevintergrønn som en typisk art for biotopen. Innerst i bukta ligger en hytte. Vegetasjonen i gruntområdene er dominert av botnegras (kortskudd-vegetasjon).

Kart 4 Foreslått tippområde ved eksisterende tunnelinnslag.

1.1.4 Moltekjerret, Foskardalen bredden av Otra

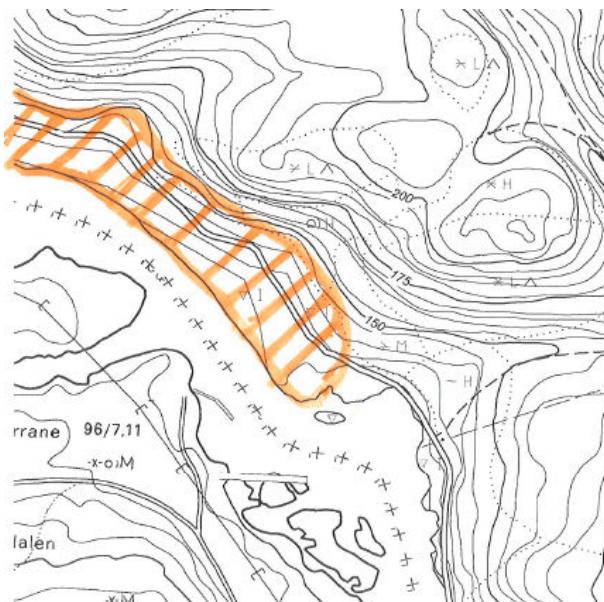
Tippområde ved tverrlag ved driving av ny driftstunnel. Området er nylig hogd ut, kraftige kjørespor ned mot anleggsveien langs det gamle elveleiet. Småkupert terreng med små bekker. Dominerende treslag er gran med større innslag av eik og hassel. Deler av granskogen består av plantefelt. Foskardalen, en liten sprekkdal som strekker seg nordvest inn fra tverrlaget har høyere biologisk verdi. Her finnes et par mindre forekomster av blåveis (markert med bokstaven B på kartet under), som indikerer lokal forekomst av kalk, og partier med skogsvingel som også indikerer en noe rikere vegetasjonstype. Skogen er forholdsvis ung og domineres av løvtrær, eik og bjørk med innslag av gran. Det er forholdsvis mye død ved, slik at området har verdi som nøkklebiop i skogbruket (se område III på kartet under). Det går en gammel vei gjennom dalen. Ved befaringen 3. september ble det observert vintererle langs småbekkene i området. Det står litt svartorsumpskog like sørvest for den planlagte tippen.

Kart 5 Områder hvor det er registrert biologisk mangfold med høyere verdi. B angir forekomster av blåveis. Område I er rik edellauvskog med lind, område II er et mindre område med sumpskog med bl.a. svartor. Område III er en liten sprekkdal med bekk av større verdi for det biologiske mangfoldet i området. Område IV angir tidligere registrert område med gammel edellauvskog, se kap. 1.2.

1.1.5 Tipp langs det opprinnelige elveleiet NV for Iveland Kraftverk

Området mellom anleggsveien og det gamle elveleiet. Området er preget av steinfylling fra anleggsveien. Litt bjørk og svartor, ellers lite vegetasjon.

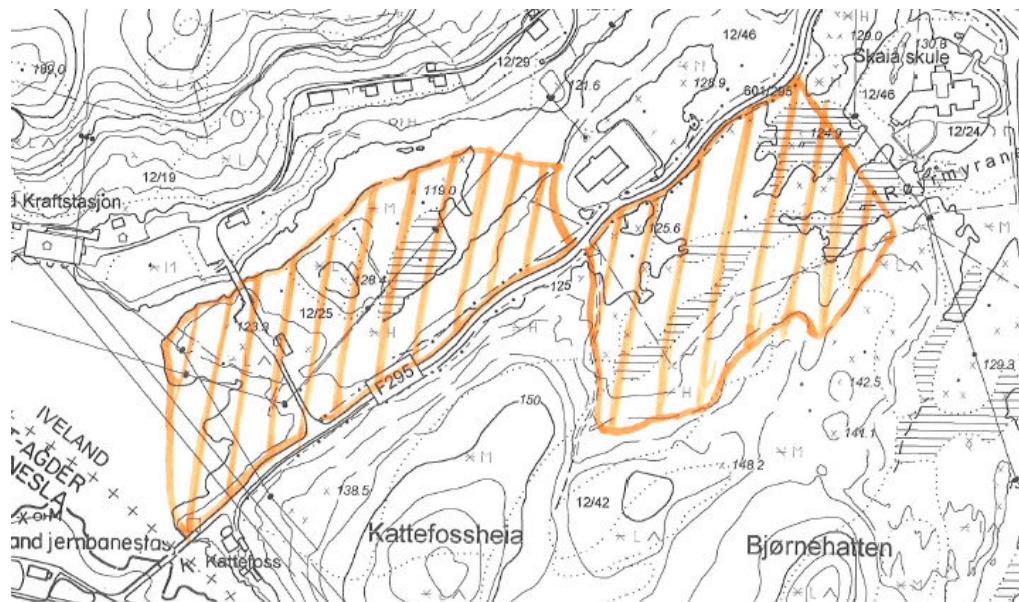
Kart 6 Skissen antyder plasseringen av tippområdet langs det gamle elveleiet av Otra.

1.1.6 Sør for utløpet av Tveitåna og myrene SV for Skaiå skole

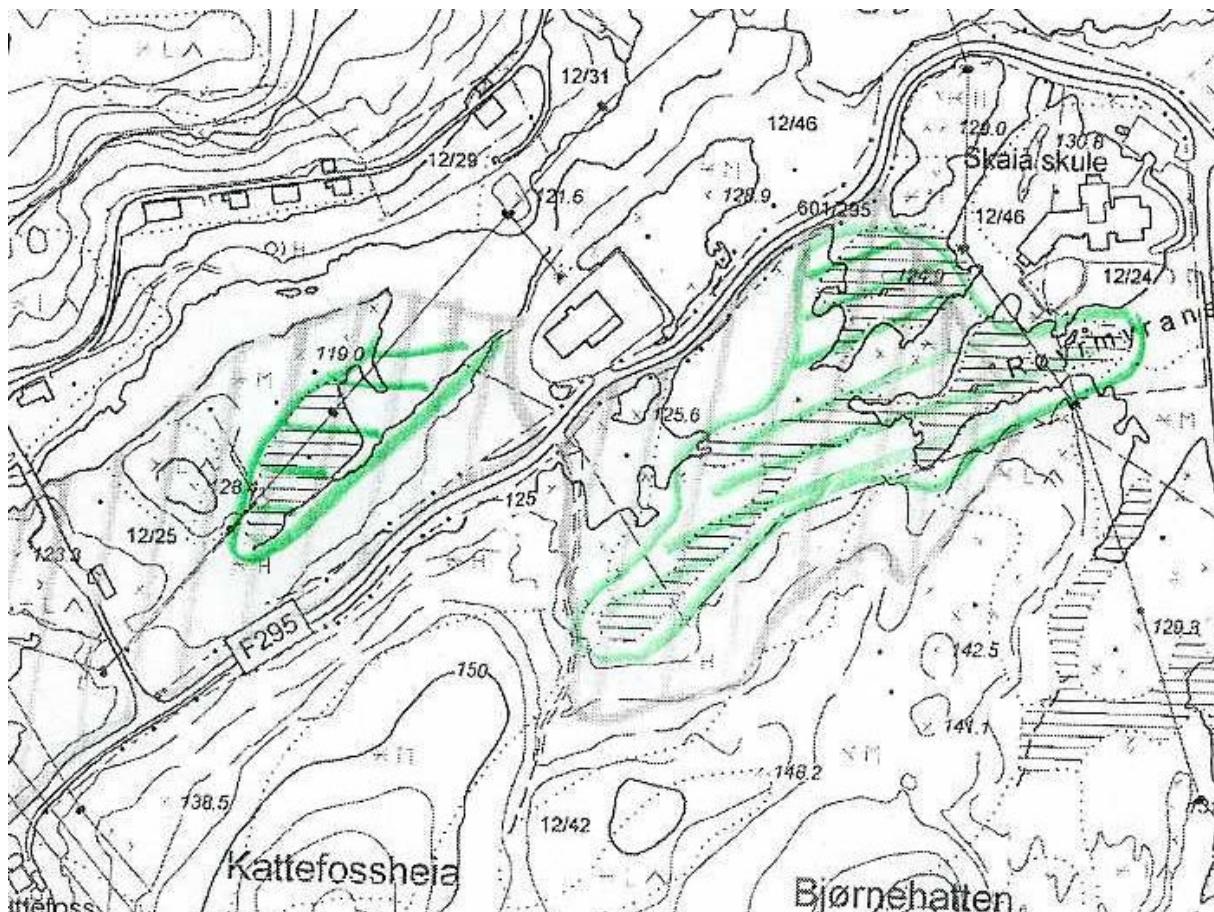
Området avgrenset av Otra, Tveitåna og veien inn mot Iveland kraftverk er dominert av sandtak, furuskog med bjørk. Det står ei gammel sommereik oppe ved veien. Svaberg ut mot elva.

Området avgrenset av F295, Tveitåna, veien inn til kraftverket og gjennvinningstasjonen: Ei kraftledning krysser over et blåtoppdominert myrparti med mye pors og trollhegg. Ut mot Tveitåna ligger en kolle med skrinn furuskog.

Området sørvest for Skaiå skule er et variert myrområde med stort mangfold av myrtyper, stedvis dominert av takrør (Røyrmyrane), partier med fuktig torvmose og sivblom og blåtoppdominerte myrer med pors. Myrene er brutt opp av små koller med furu som dominerende treslag. Området brukes som uteområde for Skaiå skule.

Kart 7 Foreslatté tippområder mellom Iveland kraftverk og Skaiå skule

Kart 8 Kartskissen antyder hvilke områder med størst verdi for biologisk mangfold i de aktuelle tippområdene ved Skaia skule.

1.2 Tidligere registreringer

Gjennom naturtypekartleggingen av Iveland kommune (Haugen 2005) er det registrert et område med gammel edelløvskog med eik og lind verdisatt som viktig (B-område). Dette området ligger mellom anleggsveien og Tveitflyene og strekker seg nordover mot Gåseflådammen.

I Direktoratet for naturforvaltning sin naturbase (naturbase-3) er området langs vassdraget registrert som beiteområde for rådyr (jf Agder Energi 2006). Dette området sammenfaller nok stort sett med naturtyperegistreringen (gammel edelløvskog) nevnt ovenfor.

Artsregisteringer

Førstekonservator Per Arvid Åsen har undersøkt områdene sør for demningen til Gåseflådammen 3.8 1982 og lagd ei planteliste for området.

Det er ikke registrert spesielle forekomster i databasene for mose, lav, sopp. Se linker til aktuelle databaser sist i rapporten.

Inngrepsfrie områder

Utbyggingen kommer heller ikke i konflikt med inngrepsfrie områder. Se linker til databasen sist i rapporten.

2. Materiale og metode

Som bakgrunn for våre vurderinger har vi

- gjennomgått litteratur og sjekket offentlige databaser på karplanter, moser, sopp og lav, samt inngrepsfrie områder.
- intervju med lokale ressurspersoner
- foretatt feltregistreringer i de ulike tippområdene og andre tekniske inngrep som anleggsveier med mer.

Vi har vært i kontakt med følgende ressurspersoner for samtale pr telefon
Anders Tveit, lærer på Iveland skule og naturfotograf. Han er oppvokst på Tveit i nærområdet til Iveland kraftverk
Steinar Gjerustad, lærer på Skaiå skule som bruker områdene nær skolen i undervisningen.

3. Resultater

3.1 Intervju med lokale ressurspersoner

Andres Tveit, har ingen spesielle registreringer men finner det sannsynlig at det er en storfugllei i den noe eldre lysåpne furuskogen på sørsida av Dalanekilens ytre del. Han har registrert vintererle i hekkesesongen ved Tveitåna. Ellers har han ingen spesielle registreringer fra området.

Steinar Gjerustad benytter myrområdet som er angitt som en mulig tipp i undervisningen. Men kjenner ikke til noen spesielle registreringer herfra.

3.2 Egne registreringer

Naturtyperegistreringer

Vi har ikke gjort noen vesentlig nye registreringer av naturtyper av nasjonal verneverdi. Noen mindre edelløvskogsområder i heia bak Iveland kraftverk kan registreres som rik edelløvskog med verdi som B-områder (viktige) i tillegg til den eksisterende naturtyperegistreringen. Foskardalen og bekkedraget som munner ut i Otra har karakter av en nøkkelbiotop, vi verdisetter området som et B-område.

Viltområder

Et område på Sørsida av Dalanekilen er et sannsynlig leikområde for storfugl (Svoheia).

Artsregistreringer

Fugl

Det ble ikke registrert sjeldne eller truete arter i området. Fuglefaunaen er typisk for naturtypene i området. Det mest spesielle var en registrering av vintererle, som ble registrert ved en småbekk (Foskardalen) ved det planlagte tverrlaget for den nye driftstunnelen, 5.9 2006. Kull med stjertmeis ble registrert i nærområdene til Iveland kraftverk ved samtlige besøk. Det ble registrert musvåk ved Dalanekilen 5.9 2006.

Amfibier

Det ble registrert frosk og padde i området under feltbefaringene.

Sommerfugl

Det ble registrert uvanlig mye stor dagsommerfugl denne sommeren. Vi registrert svalstjert ved kraftverket i august, ellers mye keiserkåpe, dagpåfugløye, sørgekåpe, neslesommerfugl med mer. Disse var hovedsakelig registrert i tilknytning til artsrike veikanter med blåtopp.

Det ble ikke gjort noen spesielle registreringer av pattedyr, men ferske stortegn etter elg ble sett like nord for kraftverket 5. 9 2006.

Karplanter

Det ble ikke gjort noen registreringer av sjeldne eller truete karplanter under feltregistreringene. I tilknytning til kraftverket og anleggsområdet rundt, ble det registrert ormehode og flatrapp, arter som ikke er registrert i kommunen tidligere. Disse kulturbetingede artene er ofte knyttet til anleggsområder, og er et interessant innslag i den lokale floraen. Forekomster av blåveis (i Foskardalen) er mindre vanlig i indre deler av Agder

I tilknytning til edelløvskogen under Tveiteflyane og området like nord for Iveland kraftverk er det registrert en rekke arter knyttet til rik edelløvskog, bl.a. myskegras, skogsvingel, fingerstarr, skogvikke med mer.

I Dalanekilen like ved det planlagte nye inntaket er det et par store flytetorver med mye sivblom.

Vannvegetasjonen i og ved Dalanekilen er ikke spesielt rik, den har arter som er typisk for området. Ingen arter forekommer i spesielt store mengder.

4 Verdivurderinger

4.1 Konklusjon – verdi

Organis- megrupp- er	Del- område	Frøysåd alsteane	Indre Dalane- kilen	Sunds- oddan	Elvebredd Otra	Molte- Kjerret/ Foskard alen	Tveitåna Otra	Tveitåna F295	Skaiå skule
Naturtyper	Liten/mi- ddels	Liten- middels	Liten/ middels	Liten	Middels/ høy	Liten	Liten- middels	Middels	
Vegetasjonstyper	Liten/ middels	Liten	Liten	Liten	Middels/ høy	Liten	Liten/ middels	Middels	
Vilt	Liten	Liten- Middels	Middels	Liten	Middels/ høy	Liten	Liten	Liten	
Rødlistearter	Liten	Liten	Liten	Liten	Liten	Liten	Liten	Liten	
OMRÅDETS SAMLEDE VURDERING	Liten	Liten	Middels/ liten	Liten	Middels/ høy	Liten	Liten	Middels/ liten	

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning. 1999. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-1999.

Haugen, Svein 2005 Biologisk Mangfold i Iveland kommune. Naturtypekartlegging 2004-2005.
Rapport nr. 14-2005 Fylkesmannen i Aust-Agder. Miljøvernnavdelingen.

Agder energi. 2006. Melding med forslag til utredningsprogram for utvidelse av Iveland kraftverk.

Linker til databaser

Norsk lavdatabase: <http://www.nhm.uio.no/botanisk/lav/>

Norsk mosedatabase: http://www.nhm.uio.no/botanisk/nxd/mose/nmd_b.htm

Norsk Soppdatabase: http://www.toyen.uio.no/botanisk/nxd/sopp/nsd_b.htm

Inngrepsfrie områder (INON 01 03, Direktoratet for naturforvaltning):

<http://dnweb5.dirnat.no/inon/>

